

запасом та лісів, різних за складом, віком, лісорослинними умовами. Розроблено багатшарові цифрові карти поглинань вуглецю лісовими екосистемами.

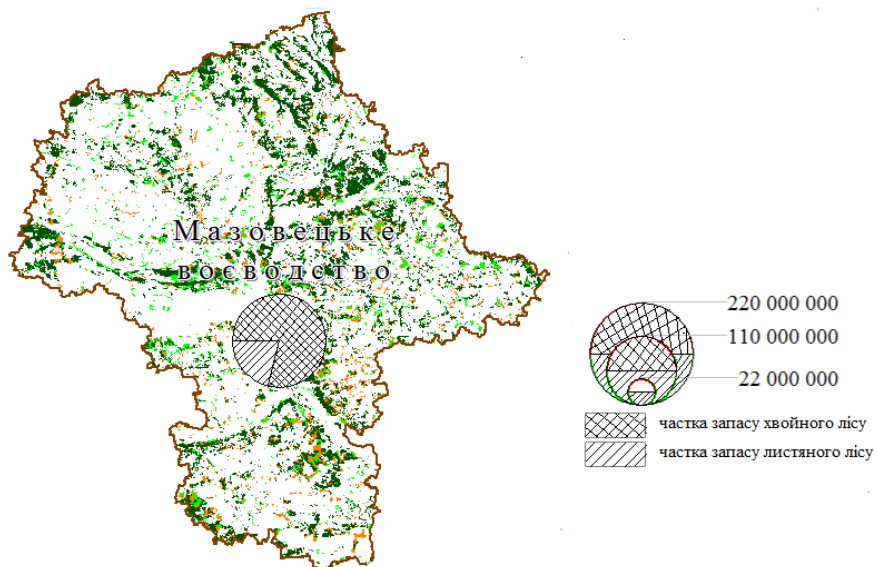

Рис. 2. Карта лісів Мазовецького воєводства Польщі з діаграмою співвідношення запасу хвойного та листяного лісу

Література

1. Васишин Р.Д. Фітомаса та депонований вуглець лісів Львівської області в контексті лісорослинного районування / Р.Д. Васишин, Г.С. Домашовець // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.3. – С. 50-58.
2. Бунь Р.А. Інформаційні технології інвентаризації парникових газів та прогнозування вуглецевого балансу України / Р.А. Бунь, М.І. Густі, В.С. Дачук та ін. / за ред. Р.А. Буни. – Львів : Вид-во УАД, 2004. – 376 с.
3. Лакида П.І. Фітомаса лісів України : монографія / П.І. Лакида. – Тернопіль : Вид-во "Збруч", 2002. – 256 с.
4. Усольцев В.А. Моделирование структуры и динамики фитомассы древостоев / В.А. Усольцев. – Красноярск : Изд-во Красноярск. ун-та, 1985. – 192 с.
5. Wielkoobszarowa inwentaryzacja stanu lasów w Polsce: wyniki za okres 2006-2010: etap 2.2.1.b (praca wykonana na zamówienie Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych zgodnie z umową nr OP/2715-4/U/10 z dnia 22 lipca 2010 r.). – Sękocin Stary : Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej, 2011.
6. IPCC 2006, 2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories, Prepared by the National Greenhouse Gas Inventories Programme, Eggleston HS, Buendia L., Miwa K., Ngara T. and Tanabe K. (Eds). Published: IGES, Japan.
7. Lasy w Polsce 2011. Raport na podstawie materiałów Ministerstwa Środowiska, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Instytutu Badawczego Leśnictwa, Biura Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej, Głównego Urzędu Statystycznego oraz statystyk międzynarodowych. – Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, 2011.

Стрямец А.С. Моделирование геораспределенной фитомассы лесов на примере Мазовецкого воеводства Республики Польша

Приведены результаты моделирования стока углерода в фитомассу лесов на примере Мазовецкого воеводства Республики Польша. Разработан инструментарий опреде-

ления геораспределенной фитомассы лесов для расчета депонированного углерода по статистическим данным с учетом запаса насаждения, породного состава, класса возраста и других лесоводственно-таксационных показателей. Предложены алгоритмы дезагрегации официальных статистических данных учета лесов на региональном уровне и формирование геораспределенной базы данных с использованием цифровой карты землепользования. Разработаны многослойные цифровые карты поглощений углерода лесными экосистемами.

Ключевые слова: информационная технология, цифровая карта, методика МГЭ-ИК, инвентаризация лесов, депонированный углерод.

Strimets O.S. The Modelling of Forest Phytomass Land Cover – a Case Study in Mazovia Province, Poland

The paper presents the results of modeling the flow of carbon in forest phytomass in Polish case study of Mazovia province. The tool for determination of forest phytomass taking into account deposited carbon based on stock data, species composition, age class and other forestry indexes is designed. Algorithms for disaggregation of official statistical data of forests inventory at the regional level, and the formation of database using the digital map of land use are presented. Multi-layered digital maps of carbon absorption by forest ecosystems are developed.

Keywords: information technologies, digital maps, IPCC methodology, forest inventory, carbon stock.

УДК 330.101.8

Доц. П.В. Скотний, канд. екон. наук – Дрогобицький ДПУ ім. Івана Франка

ВІРТУАЛЬНА ТА МЕРЕЖЕВА ЕКОНОМІКА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Модернізація економіки під впливом розвитку технологій та віртуалізації економічних процесів потребує нових теоретичних, методологічних підходів.

Основним ресурсом інформаційного суспільства виступають інформація і знання, а в країнах із розвинутою економікою основним продуктом виробництва і споживання стають інформація та засоби телекомунікації. Внаслідок капітал, підприємці і праця порядковуються логіці мереж, які структурують міжнародний ринок капіталу, робочої сили і науково-технічних послуг. Завдяки цьому утворилася складна багатомірна і багатоступенева мережа відносин власності й управління підприємствами, під впливом інформатизації та віртуалізації економічних процесів.

Ключові слова: віртуальна економіка, мережева економіка, інформаційне суспільство, інновації, Інтернет, теоретико-методологічний аналіз.

Постановка проблеми. Для економічної теорії і практики важливим завданням є пошук міри адекватності у визначеннях віртуального. Специфіка віртуального в економіці, на думку А.С. Гальчинського, є логікою руху від пізаного до непізаного і знову до пізаного, від реального (осмисленого теорією і практикою) до віртуального (невідомого, незнайомого), а далі знову до реального (дійсного, видимого, зрозумілого). Відповідно до цього, "віртуальне постає як *трансцендентна криза еволюції, як це не пізнана реальність*" [1, с. 64]. Для характеристики віртуального – це дуже важлива ознака, оскільки пізнана й освоєна практикою реальність втрачає свою віртуальність. Хоча процес віртуалізації є перманентним, ніколи не зупиняється, він завжди пов'язаний з формуванням нового, невідомого (непізаного). Зрозуміло, що економічна методоло-

гія у визначенні орієнтирів для пізнання постсучасної реальності не може не враховувати особливостей цього процесу.

Аналіз останніх досліджень. Проблему управління економічними системами в епоху віртуалізації та розвитку інформаційного суспільства докладно розглянуто в працях В.Л. Романова, А.С. Гальчинського, О.І. Жилінської, Л.А. Мяснікової В.А. Кутирьова, Д.С. Черновського, Н.І. Старкова та ін. Незважаючи на це, питання розвитку мережевої та віртуальної економіки потребують постійного вивчення та узагальнення з огляду на динамічний розвиток цих процесів, інноваційних впроваджень у реальну економіку, заміщення класичних методів віртуальними та мережевими.

Мета дослідження – обґрунтувати теоретичні та методологічні підходи теоретичної економіки під впливом розвитку технологій та віртуалізації економічних процесів, які повністю міняють установлені методики, утворюючи складну багатомірну та багатоступеневу мережу відносин власності й управління підприємствами, основним ресурсом яких виступають інформація та знання.

Виклад основного матеріалу. Віртуальна економіка пов'язана з виробництвом не матеріальних, а насамперед ідеальних цінностей (інформації та знань), а її фундамент утворює не репродуктивна, а творча діяльність (праця), яка не підлягає стандартизації, формалізації, спрощенню, і пов'язана із саморозвитком особистості, з "виробництвом самого себе". Віртуальність економіки полягає і в тому, що в ній втрачається значущість вартісних визначень. Гроші перетворюються на суто умовну (віртуальну) реальність. Системні зв'язки віртуальної економіки реалізуються не на засадах конкуренції, а за принципами конвергенції, за логікою "складних горизонтальних, а не ієрархічних зв'язків" [1, с. 65]. Важливим визначенням віртуальної економіки є й те, що вона формується у межах кібернетичного простору, мережових інформаційних структур. Інакше кажучи, віртуальна за своїми функціями економіка є атрибутом "*мережового суспільства*", результатом інформаційної революції.

Аргументом на користь цього доказу є *технічне* розуміння віртуальної реальності як штучного тримірного образно-звукового відтворення предметних форм економічного буття (матеріального світу) у взаємодії з нашою свідомістю, включаючи її діяльність із стимуляції не наявного, уявного. Віртуальна реальність існує доти, доки продукується і сприймається суб'єктом, тобто "тут" і "тепер" [5, с. 7]. Це відрізняє її від телевізійних і комп'ютерних програм, які розгортаються без реципієнта. У широкому значенні під віртуальною реальністю розуміють будь-яку інтерактивність у Мережі. А що може бути більш інтерактивним, ніж економічна діяльність? Віртуальні системи ж надають нові можливості економіці включатися в дію, причому часто не лише в умовному просторі і світі, але *немовби* цілком реальних, таких як електронні гроші, наприклад.

Отож, доречно ствердити: якщо основним ресурсом інформаційного суспільства виступають інформація і знання, то в країнах із розвинутою економікою основним продуктом виробництва і споживання стають інформація та засоби телекомунікації. Такий підхід підтверджується завищеною капіталізацією компаній сфери інформаційних технологій на фондовому ринку. Відповідно до ринкових законів, ця капіталізація визначається прибутковістю компаній,

їхньою здатністю генерувати дивіденди для акціонерів. У випадку з "інформаційними компаніями закони ринку перейшли у сферу *віртуального*, тобто симуляції очікувань високої "прибутковості" [7, с. 7]. Доходи "високотехнологічних" компаній у такому разі досягаються завдяки маніпуляції очікування безперервної гри на підвищення.

Однак, попри ствердження віртуальної, комп'ютерної символічної реальностей, "семіотичних систем та метакультур" (В.М. Розін), існування і добробут людей усе ж залежать від рівня матеріального виробництва "старої економіки". Показовим є факт, що демократичні системи управління обмежують прагнення капіталу до максимального прибутку в життєво важливих галузях промисловості і послуг. Жоден уряд Заходу не утримується при владі, якщо допустить помітне підвищення цін на основні життєві блага (електроенергію, газ тощо) і зменшення рівня безплатних соціальних послуг (освіта, лікарні, дотації тощо). Основним же ресурсом "старої економіки" (індустріалізму), який визначає добробут суспільства, виступає не інформація, а *енергія* – це обов'язкове для суспільства як Модерну, так і Постмодерну. Відомо, що добробут суспільства США ґрунтується на максимальному споживанні енергії.

Нові підходи до економіки в контексті віртуалізації створюються завдяки застосуванню електронних практик, які ґрунтуються на Internet, тобто цілого спектра Web-технологій управління, логістики, маркетингу до реального матеріального виробництва, основним ресурсом якого є енергія. Але Internet як один із видів віртуальної реальності володіє можливістю спонтанного програмування віртуальних подій, дії зворотних зв'язків, зміни віртуального середовища у відповідь на активність користувача, всі види віртуальної реальності, особливо умовність подій, які переживаються (у цьому випадку – в економічній діяльності). Включеність у життя Internet є "синтетичною", оскільки підпорядковується логіці програмування, посилань, правил, встановлених як його (Інтернету) розробниками, так і провайдерами, веб-дизайнерами, модераторами. Внаслідок цього в Інтернеті утворюється реальність одночасно технічна і природна, публічна і персональна, яка керується людиною і незалежна від неї. Світ Інтернету – це світ віртуального спостерігача і водночас світ, який охоплює всіх користувачів Інтернету. Це світ особистого поля і зусиль віртуального спостерігача, його віртуальне продовження і світ дії (поля) всіх інших користувачів [11, с. 32]. Як свого часу поява міста (урбанізація) істотно змінила можливості й характер поведінки та свідомості людини, викликавши, зрештою, до життя нового типу економіку, з її структурним ускладненнями, так і сьогодні аналогічні зміни зі свідомістю і життям людини та економічним буттям відбуваються завдяки Інтернету. Враховуючи цей аспект, не можемо говорити про "реванш" "старої економіки" над методами "нової", оскільки "інформації і знання дієві лише на основі енергії" [7, с. 8]. Очевидно, річ не в протиставленні переваг "старої" і "нової" економіки, а в пошуку конструктивної зміни самого економічного процесу в умовах інформаційного суспільства.

Необхідно не протиставляти, а виходити з того, що розвиток Інтернету "зняв" проблему прямого контакту більшості людей з фізичним (реальним) середовищем. Вони контактують з ним через технічні, інформаційні, сервісні сис-

теми, через Інтернет, завдяки чому з'являється, на перший погляд, впевненість, що ми маємо справу з тією ж реальністю, тільки схематизованою і підлеглою іншій умовності. Це спричинило "зміни багатьох психологічних якостей особистості – психіка людини відреагувала на штучну, особливу віртуальну реальність утворенням вторинних психологічних якостей" [13, с. 53]. Насправді в комп'ютері та Інтернеті людина нагадує деміурга: на очах творить, конструює цілі світи. Наприклад, індивід для розв'язання конкретної економічної задачі задумав створити масив інформації і обговорити її зі своїми віртуальними колегами. Він знаходить відповідні сайти, рухається за гіперпосиланнями або, якщо ці сайти його не задовольняють, звертається до пошукових систем, потім організовує інтернет-конференцію, ставить на обговорення своє питання і показує зібрану інформацію, формулює проблему, тези, висуває гіпотези, отримує заперечення тощо. Цим самим індивід живе, мислить і спілкується у світі, який заданий тестами, програмами, рухом (пошуком) в Інтернеті. Але одночасно цей світ природний, який на декілька порядків збільшує ефективність діяльності індивіда, надаючи йому незвичайні можливості. "У цьому смислі Інтернет є зовсім не паралельною відображальною реальністю, а такою, що породжує новий віртуальний і реальний світ" [11, с. 33] – реальність, – зазначає В.М. Розін. Власне, завжди новий семіозис (особлива знакова система) створює і нові можливості, а інколи – і нову соціальну реальність.

У реальній практиці нинішня ситуація в економіці більшості країн Заходу демонструє переважальну чисельність працівників, зайнятих "виробництвом символів" (Інтернет – організація семіотична, оскільки діє за допомогою знаків, схем, символів), перевищує чисельність працівників, зайнятих у виробництві продукції "старої" (традиційної) економіки. Враховуючи ці причини під час аналізу механізмів економічних процесів, необхідно зважати на "залежність їхніх сутнісних визначень від швидкісних параметрів" [1, с. 66]. Водночас, відповідно до швидкісних параметрів змінюються й сутнісні визначення економічної реальності. Вони докорінно трансформуються з огляду на відчутне прискорення економічних процесів, їхнє функціонування у режимі он-лайн, поглинання економічного простору кібернетичним. Це можна простежити на прикладі фінансових деривативів, які вважаються нині основним чинником спекулятивних операцій на світових фінансових ринках. Увійшовши в комп'ютерні мережі, вони кардинально перетворюються і, не повертаючись до попереднього стану, починають вести "власне життя". Упродовж миттєвості вони можуть багато разів змінити свою ідентичність, вартісну визначеність, ліквідність [1, с. 66]. Подібні трансформації, типові і для інших економіко-фінансових інструментів, дають підставу говорити про віртуальну економіку як "економіку Мережі".

Світове господарство, віртуальне за своїми функціями, неухильно перетворюється на глобальний світ транснаціональних корпорацій (ТНК), який має *мережеву структуру*. Вона може бути матеріальною або мати характер *віртуальної компанії*. Формування цього світу відбувалося одночасно з інтенсивною мережевою інформатизацією суспільства, розвиток цих процесів був взаємодоповнювальним. Фізичною основою такої інформатизації виступають глобальні комунікативні системи і насамперед Інтернет [8, с. 38-41], які утворюють *світо-*

вий віртуальний кіберпростір. Створення інформаційної парадигми веде до виникнення "людино-машинного суспільства" зі своїм простором-часом і новою п'ятою інформаційною координатою (поряд із трьома просторовими й однією часовою). Людино-мережеві комплекси цього суспільства забезпечують операційну діяльність і в реальному масштабі часу, незалежно від географічного положення об'єкта управління, що створює об'єктивні умови для глобальної корпоратизації економіки [7, с. 9], а також *інтернетизації* населення.

Інформаційна парадигма, отже, парадигма віртуалізації економіки, передбачає *мережевий характер* усіх інститутів суспільства, всіх його поліструктурних зрізів, зокрема економічного [6, с. 93]. Вся соціально-економічна динаміка суспільства організовується за мережевим принципом. Мережі утворюють нову соціальну морфологію – мережева логіка пронизує виробництво, утворюючи нові його форми (ТНК, ТСА – транснаціональні стратегічні альянси), інститути влади, торгівлю, фінанси, культуру і всебічно входить у повсякденне життя людини. Окрім цього, мережеві структури забезпечують глобалізацію капіталу і децентралізовану концентрацію виробництва та праці. Утворюється "всесвітній інформаційно-фінансовий простір. ТНК входять у союзи з мегаполісами й утворюють структурні вузли мереж. Структурується єдиний ринково-інформаційний простір. Ринок стає мережевим міжнародним інститутом відкриття інформації й очікувань" [9, с. 102-105]. Внаслідок капітал, підприємці і праця підпорядковуються *логіці мереж*, які структурують міжнародний ринок капіталу, робочої сили і науково-технічних послуг, які визначають переливи транснаціонального капіталу із спекулятивної форми у творчу.

Морфологія мереж із "вузлами" у вигляді бірж і транснаціональних банків (ТНБ) забезпечує лібералізацію фінансових ринків і утворює правила гри для віртуальної економіки фінансових технологій. Утворюється, як ми вже зазначили, нова глобальна субкультура – фінансова цивілізація. Традиційні види господарської діяльності (індустріальні), засновані на енергії, перебувають у тисках "меж росту". Віртуальна реальність фінансової цивілізації вільна від таких обмежень і утворює необмежені можливості для транснаціональної координації. Ця субкультура має мало спільного з раціонально-конструктивним духом Нового часу. "Розвивається аристотелівське розуміння економіки як частини етики. Ідеологія чесної праці витісняється ідеологією фінансового успіху, тобто відбувається деморалізація економічних відносин. Грошовий механізм усе частіше використовується як влада над суспільством, а не як капітал, тобто він виходить за межі економіки" [7, с. 9]. Перетворення цього механізму із засобу економіки на фактор, що домінує над нею і над усім суспільством, є свідченням дематеріалізації економічних процесів, що означає їхню віртуалізацію.

У такій ситуації економіка через Мережі світу, ТНК і ТНБ зі способу господарювання і специфічного феномену суспільства та культури перетворюється на багатомірну владну систему координат. Утворюється інформаційно-фінансова олігархія і достатньо чітко відображається мережевий контур міжнародного олігархічного режиму – демократія як влада над людьми поступається місцем постмодернаті – *владі грошей*. Фактично, завдяки віртуалізації економіки утворюються умови для перетворення цивілізації на штучно

конструйовану мережеву соціально-політичну і господарську реальність. Таким чином, розвиток глобальних мереж створює ситуацію, коли влада структури стає сильнішою від структури самої влади, тобто "соціальна морфологія домінує над соціальною діяльністю" [3, с. 496], – як говорить М. Кастельс. Таким є стан фінансової економіки, утворений участю мережево-інформаційних процесів як фактор віртуалізації економіки.

Необхідно констатувати, що становлення інформаційної парадигми, яке веде до формування постіндустріального суспільства мережевих структур, пов'язане з принциповими якісними змінами в житті людства через "структурну несвободу". Інформація, яка сприймається через монітор, впливає безпосередньо на підсвідомість, обходячи блоки критичного осмислення свідомості. А свобода, як відомо, це "усвідомлена необхідність" (Б. Спіноза). Взаємодія з мережею знімає просторові і часові бар'єри спілкування. При цьому організується певний віртуальний світ із радикальною реорганізацією простору і часу, що вже не упорядковуються реальною історичною послідовністю подій. Можна стверджувати, що "*людина мережі*" перетворюється на один із програмно-апаратних засобів кіберпростору, який відкриває доступ до її підсвідомості, до внутрішнього простору людської особистості і надає широкі можливості цілеспрямованому керуванню (маніпуляції). У цьому аспекті саму Мережу розглядають у її здатності переконувати масову свідомість, що означає перехід до "електронної несвободи". "Побудова універсального суспільства, заснованого на началах свободи особистості, демократії і гуманізму, на постулатах наукового і культурного прогресу, на ідеї вселенської співдружності національних організацій, на повсюдному розповсюдженні моделі постіндустріальної економіки, – такі принципи та цілі попередньої епохи зараз опинилися під питанням" [10, с. 69], – зазначає О. Неклесса.

Особливою формою мережевої несвободи як структурної, так і електронної є розвиток *інформаційних метатехнологій*, тобто технологій, які роблять користувача повністю залежним від їхнього розробника (власника). Розвиток метатехнологій – одна з основних рис постіндустріального суспільства. Прикладом метатехнологій є електронний ринок і ліквідація наявних грошей (перехід на електронні та чекові), що зосереджені в одних руках глобальних систем зв'язку, дають змогу контролювати всі повідомлення; корпоративні системи управління, орієнтовані на систему цінностей країни-розробника; технології рефлексивного управління і формування масової свідомості [2, с. 43].

Сучасне суспільство, яке Д. Белл бачив як суспільство інформаційної свободи, поки що формується з жорсткою мережевою несвободою, а знання дедалі частіше стає товаром. Електронна мережева структура суспільства утворює могутній соціальний каркас необхідності, що обмежує ймовірний "конус свободи" прийняття людиною рішень. У міру розвитку глобальних мережевих структур у їхню сферу долучаються постійно нові країни. Немає зараз у світі сили (і, мабуть, не буде), здатної протистояти їхньому транснаціональному розповсюдженню і впливу.

Водночас варто пам'ятати, що головним ресурсом розвитку економіки залишається *енергія* – в адекватній інформаційній оболонці, а не просто чиста

інформація. Дійсно, практично кожний працівник на Заході може мати комп'ютер, але від цього контроль над засобами виробництва не переходить до нього, якщо не вважати виробництвом своє домашнє господарство. Виробники блоків програм зазвичай не знають алгоритму всього продукту. Контрагентські операції диктуються зовсім не специфікою інформаційних продуктів, а суто економічними інтересами, мінімізацією витрат. Наприклад, програміст тієї ж кваліфікації в Індії заробляє у 20 разів менше, ніж у США. "Зборочні цехи" вирізняються добре "розкрученими" брендами і зосереджені у світових центрах. Може, цим програмістам краще зайнятися самостійною діяльністю у сфері *офшорного* програмування за допомогою власного комп'ютера? Мабуть, але це безглуздо в економічному плані, оскільки офшори працюють над "розкрученими" брендами, які домінують на ринку. Комп'ютер стає засобом виробництва лише за умови його включення до певного корпоративного комплексу, який може бути і віртуальним [7, с. 13], тобто відповідати всім параметрам Мережі та економічного кіберпростору.

На користь перспективності нової особистісної власності приводить зростання кількості автономних спеціалістів і підприємств. Але структура цього індивідуального підприємництва слабо стосується інформаційної економіки і пов'язана зазвичай з торгівлею ("послугами") та "адвокатурою". І хоча індивідуальні підприємці також залучені до Мережі, така зміна ніяк не вплинула на відносини власності в суспільстві. Наукоємні галузі – авіаракетобудування, виробництво озброєнь, автоелектроніка, біотехнологія, нанотехнології – безпосередньо пов'язані з інформатизацією енергії і не мають жодного стосунку до особистої власності. Наслідком ускладнення і укрупнення підприємств, концентрації капіталу та ускладнення структури ринку стало виокремлення професійних менеджерів, котрі одночасно переважно є власниками частини своїх фірм, а також мають частки в інших. Так утворилася складна багатомірна і багатоступенева мережа відносин власності й управління підприємствами, звідси завдяки впливам інформатизації і віртуалізації економічних процесів.

Отже, віртуальна економіка – це, по суті, соціальна стратегія на основі новітніх інтелектуальних енергій, завдяки якій утворюється схема нового специфічного світопорядку. Її субстратом є не лише виробництво чи торгові операції, а операції системні, на основі мережево-фінансових та віртуально-інформаційних технологій, спрямовані на контроль над ринком і в перспективі – над усім суспільством. Головна їхня мета – перманентне одержання системного прибутку. Світ фінансової економіки є "космополітичним модулем", співтовариством активних людей, поєднаних між собою проектом, контрактом, діловими зв'язками, засобами телекомунікації (мережі), які утворюють нові простори економічного буття.

Література

1. Гальчинський А. Економічна методологія. Логіка оновлення : курс лекцій / А. Гальчинський. – К. : Вид-во "АДЕФ-Україна", 2010. – 572 с.
2. Гранин Ю. Что впереди / Ю. Гранин // Свободная мысль. – 1999. – Вип. XXI. – № 9. – С. 41-45.

3. Кастельс М. Становление общества сетевых структур / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на западе. Антология / под ред. В.Л. Иноземцева. – М. : Изд-во "Academia", 1999. – 505 с.
4. Кутырёв В. Оправдание бытия (явление нигитологии и его критика) / В. Кутырёв // Вопросы философии : науч.-теорет. и философ. журнал. – 2000. – № 5. – С. 15-32.
5. Кутырёв В. Философия иного, или небытийный смысл транс модернизма / В. Кутырёв // Вопросы философии : науч.-теорет. и философ. журнал. – 2005. – № 12. – С. 3-19.
6. Майжинас Е. Информационное общество и парадигма экономической теории / Е. Майжинас // Вопросы экономики : теорет. и науч.-практ. журнал. – 1997. – № 11. – С. 91-99.
7. Мясникова Л. Экономика постмодерна и отношения собственности / Л. Мясникова // Вопросы философии : науч.-теорет. и философ. журнал. – 2002. – № 7. – С. 5-16.
8. Мясникова Л. Информатизация по Internet / Л. Мясникова // Журнал "РИСК: Ресурсы, Информация, Снабжение, Конкуренция" : аналит. журнал. – 1996. – № 8-9. – С. 36-47.
9. Мясникова Л. Рынок и информация / Л. Мясникова // Вопросы экономики : теорет. и науч.-практ. журнал. – 1997. – № 11. – С. 98-107.
10. Неклесса А. Трансмутации истории / А. Неклесса // Вопросы философии : науч.-теорет. и философ. журнал. – 2001. – № 3. – С. 58-71.
11. Новые информационные технологии и судьбы рациональности в современной культуре (материалы "круглого стола") // Вопросы философии : науч.-теорет. и философ. журнал. – 2003. – № 12. – С. 3-52.
12. Скотний П. Економіко-теоретичне знання в парадигмі методології / П. Скотний. – Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2011. – 408 с.
13. Юрьев А. Вместо разума – информация, вместо веры – лицедейство, вместо воли – деньги / А. Юрьев // МОСТ. – 2000. – № 40. – С. 51-58.

Скотний П.В. Виртуальная и сетевая экономика: теоретико-методологический аспект

Модернизация экономики под влиянием развития технологий и виртуализации экономических процессов требует новых теоретических, методологических подходов.

Основным ресурсом информационного общества выступают информация и знания, а в странах с развитой экономикой основным продуктом производства и потребления становятся информация и средства телекоммуникации. В результате капитал, предприниматели и труд подчиняются логике сетей, структурируют международный рынок капитала, рабочей силы и научно-технических услуг. Благодаря этому, образовалась сложная многомерная и многоступенчатая сеть отношений собственности и управления предприятиями, под влиянием информатизации и виртуализации экономических процессов.

Ключевые слова: виртуальная экономика, сетевая экономика, информационное общество, инновации, Интернет, теоретико-методологический анализ.

Skotnyy P.V. Virtual and Network Economy: Theoretical and Methodological Aspects

Modernization of economy under the impact of developing technologies and virtualization of economic processes is known to require new theoretical and methodological approaches.

Information and knowledge step forward as the main resource of the information society and, furthermore, in the advanced economies, the main product of the production and consumption become information and telecommunications. As a result, entrepreneurs and labour are subjected to the logic of networks, they structure the international market of capital, labour, scientific and technical services. Thus, a complex multidimensional and multilevel network of relationships of property and companies management has been formed under the influence of informatization and virtualization of economic processes.

Keywords: virtual economy, network economy, information society, innovation, the Internet, theoretical and methodological analysis.

**6. ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ ШКОЛИ**

УДК 331.101(37.03)

Доц. Л.І. Гальків, д-р екон. наук – Львівська КА

**ПОПЕРЕДЖЕННЯ ВТРАТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
МОЛОДІ: ЧИННИК ІНВЕСТУВАННЯ ОСВІТИ**

Висвітлено наукові підходи до розуміння змістовної суті категорії "інтелектуальний потенціал", узагальнено її визначальні риси. Розкрито особливості соціально-демографічної групи "молодь". Описано підходи до виокремлення вікових меж молоді. На основі аналізу динаміки окремих вікових груп населення України доведено наявність ризиків втрат інтелектуального потенціалу молоді. Досліджено динаміку видатків зведеного бюджету України на освіту та загальних витрат на освіту. Змодельовано залежність останніх від ВВП. Обґрунтовано компенсаційну роль інвестування освіти у їх попередженні.

Ключові слова: інтелектуальний потенціал, молодь, демографічна група, освіта, інвестування.

Постановка проблеми. Стратегія інноваційно-інновативного прориву задекларована як пріоритетний вектор цілеспрямування вітчизняної політики. Результативність вирішення поставлених завдань генерує проблеми ефективного залучення резервів активування процесів модернізації суспільства в напрямі утвердження економіки знань, серед яких ключова роль відводиться інтелектуальному потенціалу (ІП). Інтелектуальні активи, виступаючи головною продуктивною силою постіндустріальної ери та стратегічним ресурсом сталих конкурентних переваг суспільної системи, формуються під впливом низки чинників, домінують місце у складі яких посідають знання. Підмурки останніх закладаються в процесі навчання, а його ефективність визначається обсягами та динамікою фінансування освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундатори наукових уявлень про ІП (Р. Арон, Г. Беккер, Дж. Грейсон, П. Друкер, Р. Лукас, М. Мелоун, М. Портер, П. Ромер, Б. Твісс, А. Турен, С. Фішер, Т. Шульц) вагомим чином будували свої погляди на теоріях про інновації та інноваційний поступ суспільних систем, на концепціях людського капіталу та людського розвитку, на постулатах постіндустріального суспільства та економіки знань. Поширенню їх наукових поглядів у нашій країні сприяли праці О. Амоші, В. Геєця, О. Грішнєвої, А. Колота, Е. Лібанової, Н. Маркової, У. Садової, Л. Семів, А. Чухна та ін. Проте на сьогодні відсутній стержневий концепт ІП, а розуміння його сутності й сама теорія використання та розвитку все ще перебувають на етапі становлення [1, с. 36].

Метою цієї роботи є обґрунтування ризиків втрат ІП молоді та розкриття компенсаційної ролі інвестування освіти в їх попередженні.

Виклад основного матеріалу. Сучасні вітчизняні науковці концентрують увагу на розумінні ІП як: спроможності суспільства творити, накопичувати та використовувати нові знання, проекти, ідеї [2, с.127]; сукупності інте-